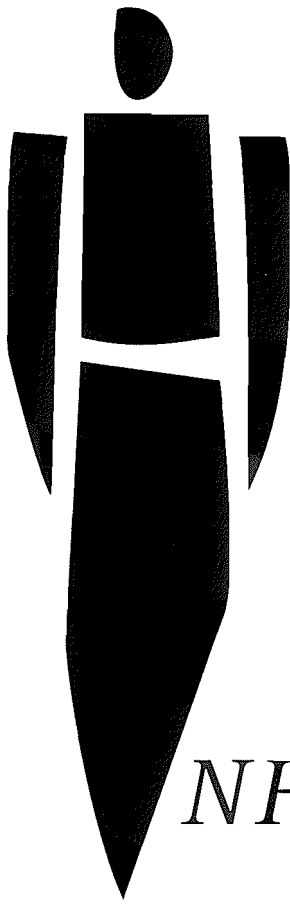

DANSCURSUS
voor doven

NHOUDSOPGAVE

'Gebarentaal is een taal van beweging' 5
interview met Maxi Hill

'Ik houd van dans en ik haat het' 11
interview met Perwin Schol

PROJECTBESCHRIJVING 16
Voorgeschiedenis
Ondersteuning en begeleiding
Tijdsduur en fasering
Doelstelling
Doelgroep
Werkwijze

BIJLAGE 1
Dansfiguren

COLOFON

GEBARENTAAL IS EEN TAAL VAN BEWEGING

Gesprek met Maxi Hill, docente moderne dans
Voertaal Engels, vertaald in het Nederlands

Sinds wanneer werk je met dove mensen?

Zes jaar geleden ben ik begonnen met gebaren te leren uit belangstelling. John van Gelder was mijn docent. Hij vertelde me dat hij in een theatergroep van doven speelde en ik vertelde hem dat ik danste. Na verloop van tijd ontwikkelde zich het idee om samen iets te gaan doen. Toen heb ik meegewerkt aan een theaterproject voor dove jongeren in Rotterdam. Daar hebben we samen workshops gegeven in beweging gecombineerd met gebaren aan zo'n vijftig dove jongeren. Die samenwerking ging heel goed. Ik wilde ook graag een workshop doen voor dove en horende volwassenen bij Buitenkunst, waar ik elk jaar workshops geef. Toen heb ik John gevraagd om weer met mij samen te werken. Het bleek moeilijk te zijn om dove cursisten te krijgen. Ik kan dat wel begrijpen. Buitenkunst is geen bekend begrip voor doven. Ze aarzelden om zich op te geven. Een hele week omringd door allemaal horenden, losgesneden van de eigen taal en cultuur. Misschien ook de angst om te worden misbruikt. Al die horende mensen die zich op hen zouden storten en allerlei vragen op hen zouden afvuren. Ik kan me voorstellen dat ze daar hun bedenkingen bij hebben. Terwijl het mijn bedoeling was dat zowel de doven als de horenden van elkaar zouden leren, iets voor elkaar zouden betekenen. Uiteindelijk hadden we drie dove cursisten op een groep van vijftien. Dus het evenwicht wat ik graag wilde was er niet, maar ondanks dat was het een succes. De dove mensen ervoeren het als prettig en toen ging de tamtam werken en wilden allerlei doven

zich alsnog opgeven, maar toen was de workshop al voorbij! Verder heb ik een workshop gedaan op de J.C. Ammanschool voor dove kinderen. De kinderen waren ongeveer 6 jaar oud.

Je zei dat je je had opgegeven voor een gebarencursus. Hoe wist je van het bestaan van gebarentaal af?

Ik heb jaren in Engeland gewoond en daar is de dovengemeenschap veel meer zichtbaar dan in Nederland. Ik zag bijvoorbeeld programma's voor doven op de BBC en als ik naar het theater ging, was er heel vaak een tolk die de gesproken theatertekst in gebarentaal vertaalde voor de doven. Ik wist dus dat doven een culturele minderheid vormden en dat in Engeland de horende wereld voor hen toegankelijk was. En ik vond de gebarentaal als zodanig heel mooi. Het is een taal van beweging en ik kom natuurlijk uit een wereld van beweging. Ik werk met dans op een theatrale wijze en ik maak dus ook veel gebruik van gebaren. Daarom boeien gebarentalen mij ook zo. Het was overigens niet mijn bedoeling om gebarentaal in mijn choreografieën te gebruiken. Het was eigenlijk een soort hobby om gebarentaal te leren, uit pure belangstelling. Ik was nieuwsgierig naar hoe die taal in elkaar zat en wat al die bewegingen voor betekenis hebben. Ik zag dat gebarentaal gebruikmaakt van de ruimte, maar ik wist niet hoe en wat.

Dus je zag enige overeenkomsten tussen dans en gebarentaal?

Ja, en zo terugkijkend, voordat ik aan die cursus gebarentaal begon, had ik een solo gemaakt. In die solo werkte ik met gebaren, zelfbedachte gebaren weliswaar. Ik vertelde iets aan het publiek in mijn zelfbedachte gebarentaal. Dus onbewust was ik

er al mee bezig.

Ik was ook geboeid door de cultuur. Zij vormen een culturele minderheid en ik behoor ook tot een minderheidsgroep. En ik wist dat door de taal te leren ik iets te weten zou kunnen komen over die andere cultuur. Taal is altijd een mooie ingang tot een cultuur.

Als jezelf danst of lesgeeft, vanuit welke motivatie, vanuit welk idee ga je dan uit?

Voor mij zijn emoties de leidraad, voor mij heeft beweging betekenis. Daarom word ik zo aangetrokken door de combinatie van dans en theater. Wat de tekst niet kan uitdrukken, kan je wel zeggen in dans. En andersom. Sommige mensen werken met alleen dans en kijken naar beweging in abstractie, zijn alleen bezig met de beweging in de ruimte. Ik houd ervan om dieper te gaan, naar de emotionele onderlaag van de beweging. Bijvoorbeeld een solo maken rondom de dood. Dan kijk ik naar het begrip 'dood' en tracht te doorgronden wat 'dood' is. En dan ga ik op zoek naar hoe ik 'dood' in beweging kan uitdrukken. Of geluk. Of liefde. Het gaat om de inhoud en de kwaliteit, niet alleen om de vorm.

Wat is volgens jou de relatie tussen dans en muziek?

Ik begin altijd met de beweging en zoek daar later muziek bij. Maar voor mij zit de muziek in de eerste plaats in de beweging zelf. Iedere beweging die je maakt, heeft een ritme. Soms kan je bijna de muziek van de beweging horen of het ritmische patroon. Overall is beweging en ritme. Beweging en ritme op straat, beweging en ritme van een vogel die opvliegt. Daarvan ga ik uit. Ik begin met het ritme van de beweging en ik gebruik muziek zoals dat in de film gebeurt. De muziek ondersteunt

datgene wat de beweging probeert uit te drukken, de sfeer, de kwaliteit en de emotie die ik probeer over te brengen. Soms vind ik de bijpassende muziek pas twee weken voor de voorstelling.

Dat is een opvallende opvatting. Door de meeste mensen wordt dans onmiddellijk geassocieerd met muziek. De meeste mensen kunnen alleen dansen op muziek. Ook doven denken vaak dat je zonder muziek niet dansen kan. En omdat ze de muziek niet kunnen horen, denken ze dat ze niet kunnen dansen.

Niet alleen dove mensen denken dat ze niet kunnen dansen zonder muziek, veel horende mensen denken er net zo over. Ik heb die ervaring ook met de workshops die ik geef aan horende amateurs. Vaak begin ik in stilte en zij denken dat ze dan niet kunnen dansen en vragen om muziek.

Voor mij is het eenvoudiger om doven ervan te overtuigen dat ze zonder muziek kunnen dansen dan horenden. Omdat doven niet weten hoe muziek klinkt - ze hebben misschien wel een idee of een ervaring van muziek door de trillingen - maar ze hebben niet meteen die verwijzing naar muziek die horenden hebben. Als ik dove mensen eenmaal heb overtuigd dat muziek niet nodig is, beginnen ze te voelen wat ik bedoel. Ze pakken het idee eerder op dat je vanuit een innerlijk ritme kan bewegen. Ze hebben over het algemeen een groter vermogen in het onthouden van een ritmisch patroon. Dat komt omdat ze van het gevoel uitgaan en niet vanuit de muziek. En dat is precies de manier waarop ik wil werken. Niet vanuit de muziek die van buitenaf komt.

Met horenden werk ik soms wel met muziek en als ik dan een keer repeteer zonder muziek, stort iedereen in en als ik de muziek aanzet, leeft iedereen weer op. Dat is bij dove mensen niet zo, die geven zich ook voor honderd procent zonder muziek.

De ruimte die de gebarentaal gebruikt is een denkbeeldige kubus voor het lichaam waarvan de bodem zich ter hoogte van het middel bevindt. Zie je bij doven verschil tussen de beweging van het onder- en van het bovenlijf?

Jazeker. Dove mensen bewegen zich met hun bovenlichaam heel bewust in de ruimte en de benen hangen er zo'n beetje bij. Hun bovenlichaam beweegt zich soepeler, spontaner en vrijer dan hun onderlichaam. Ik moet hun duidelijk maken dat benen niet alleen zijn om te staan, te lopen of te rennen. Dat benen alle kanten uit kunnen, dat ze snel en langzaam kunnen bewegen, tragisch en komisch. Dat je veel meer met je benen kan dan je denkt. Het eerste waaraan ik moet werken bij dove mensen zijn die stijve benen. Soms lijkt het wel of ze uit twee delen bestaan. Een soepel bovenlijf en een stijf onderlijf. Maar het voordeel is dat ze tenminste een soepel bovenlijf hebben! Bij horenden is vaak het hele lijf stijf! Dus bij doven ben je al halverwege.

Wat brengt lesgeven aan doven met zich mee? Aan welke regels moet je je houden?

Het lesgeven aan dove mensen is een grote uitdaging. Ik weet nog heel goed de eerste keer dat ik les gaf. Ik doe veel oefeningen op de vloer, zoals ademhalingsoefeningen. Tijdens die eerste les liet ik iedereen op de vloer liggen en ik ging zelf ook liggen. Tot ik me opeens realiseerde dat niemand mij kon horen en ook niet kon zien!

Ik vind lesgeven aan dove mensen veel intensiever, omdat je voortdurend oogcontact moet hebben. En het gaat ook langzamer. Bij horende mensen kan je aanwijzingen geven terwijl ze bezig zijn met bewegen. Bij dove mensen moet ik eerst stoppen, naar hen kijken, feedback geven en dan kunnen ze weer verder gaan. Het gaat dus minder spontaan. Maar er zijn ook

voordelen. Je kan namelijk soms ook van je fouten leren. Soms zijn ze met een beweging bezig en zou ik ze - als ze horend waren - onderbreken, maar nu moet ik hen laten gaan. Soms komen daar mooie en onverwachte bewegingen uit voort. Ik heb er ook van geleerd dat ik in het verleden mensen te vaak heb onderbroken. Ik heb ervan geleerd om het te laten gaan en te zien wat er dan gebeurt. Ik heb dat zelfs overgenomen in mijn horende groepen. Ik ben er door verrast wat er kan gebeuren als ze mijn instructie niet hebben begrepen en er soms iets uit voortkomt dat beter is dan wat ik oorspronkelijk in mijn hoofd had.

Ik stamp ook op de vloer om hun aandacht te trekken of aan te geven dat een bepaalde beweging ingezet kan worden. Als bijvoorbeeld iedereen voorovergebogen staat, stamp ik om duidelijk te maken dat ze weer overeind kunnen komen. En het grappige is dat ik nu ook bij horende groepen stampen gebruik om de aandacht te trekken.

Ik heb ook dingen opgestoken wat lesgeven betreft door met dove mensen te werken. Ik moet bijvoorbeeld goed weten wat ik wil, een helder idee hebben en dat direct weten over te brengen. Ik moet direct doordringen tot de essentie. Met woorden kan je om de essentie heen draaien. Mijn beheersing van de gebarentaal is nog onvoldoende om 'eromheen te praten'. Ik gebaar op een eenvoudig niveau, dus moet ik precies weten wat ik wil en hoe ik dat moet overdragen. Dus moet ik meer tijd steken in de voorbereiding, nadenken over het werkproces, onderzoek doen. Terwijl ik bij horende groepen veel minder tijd in de voorbereiding steek.

De directheid heeft mij geholpen om te groeien in mijn werk. Dat is goed. Ik geef dus niet alleen aan de dovenwereld, de dovenwereld geeft mij ook iets terug. De dovenwereld heeft mij geholpen bij de ontwikkeling als persoon en bij de ontwikkeling van mijn manier van werken en om die werkwijze te doorgronden.

De dovenwereld geeft mij toegang tot een andere dimensie.

Wat kan dans betekenen voor doven?

Dans kan veel betekenen voor doven. Ik ben zelf een danser geworden om uiting te kunnen geven aan mijzelf, mijzelf te kunnen uitdrukken. Sommige dingen kon ik niet uitdrukken in woorden maar wel in dans. In dans kon ik mij beter en mooier uitdrukken dan in taal. Dans is een ander niveau van communicatie. Als horende heb je een gesproken taal, maar je kan je lichaam gebruiken als een andere uitingswijze. De doven hebben hun gebarentaal, de expressie van hun handen en hun gezicht, maar kunnen daarnaast in dans hun hele lichaam gebruiken om zichzelf te uiten. Sommige dingen kunnen noch in een gesproken taal, noch in een gebarentaal worden uitgedrukt, maar wel in beweging. Je kan met je lichaam communiceren met een ander menselijk wezen in de ruimte. Voor mensen die aan mijn workshops meedoen is dat een eye-opener, of ze nu doof zijn of horend. Fysiek contact maken is een element waarmee ik veel werk. Aanraken is een andere manier van communiceren. Harde of zachte aanraking, daarmee zeg je al heel veel. Dansen is een manier van spreken met elkaar, of je nu doof bent of horend, dat doet er niet toe. Zelfs in een solo spreek je met je lichaam tot het publiek. Dans kan mensen sterker maken als persoon, assertiever. Ik heb studenten gehad die in aanvang verlegen waren, maar zich via de dans leerden uiten. Dus van dans kan je veel voordeel hebben.

Ilse, een van de cursisten, zei: mijn lichaam opent zich, mijn lichaam wordt van mijzelf.

Dat is fantastisch. Dat zie je ook gebeuren bij Ali. Hij was altijd zo snel, zo vluchtig, zo 'up'. Hij had altijd zoveel onrust in zich. Nu is hij veel meer 'grounded', gegrond. Nu is hij zachter, je kan hem bereiken. Ik kan nu veel beter met hem communiceren. Natuurlijk is het zo dat dove mensen nadoen wat er in de horende wereld gebeurt. Dus ze gaan naar de disco. Maar die imitatie vindt ook plaats in de horende wereld. De horende jongeren met wie ik in de Bijlmermeer werk, willen MTV, hiphop, streetdance. Er is niks mis met imitatie, maar ik benadruk dat het gaat om het vinden van je eigen taal. Natuurlijk is het geweldig om te kunnen nadoen wat die-en-die doet, maar wat kan je zelf doen? Dus in de Bijlmermeer zoek ik naar een combinatie van streetdance en moderne dans. Streetdance is wat ze kennen, maar moderne dans ... wat is dat? Het is een andere manier van bewegen die ik hen wil laten ervaren. Ik geef hun oefeningen waarin ik geen 'kunstjes' wil zien die afkomstig zijn van MTV. Ik wil dat ze hun eigen taal vinden, hun eigen 'handtekening', hun eigen beweging. Dat geldt zowel voor de doven als voor de horenden. Voor doven is mijn boodschap gemakkelijker te begrijpen omdat ze niet zo opgaan in MTV en het disco-gebeuren. Dus zijn ze beter in staat om hun eigen manier van bewegen te ontdekken.

De reden waarom ik met dans en beweging bezig ben, is dat ik me bewust ben van het feit dat het niet alleen gaat om dans of beweging, maar dat het - als het goed wordt toegepast - zo'n positief effect heeft, op geestelijk, emotioneel, fysiek en artistiek gebied. Het gaat erom een volledig wezen te zijn, in alle opzichten.

Zie je verschillen tussen de manier waarop doven en horenden dansen en bewegen?

Ik kan het natuurlijk alleen vergelijken op eenzelfde niveau, dus zowel doven als horenden die beiden vanuit nul beginnen. Ik denk dat het in principe geen enkel verschil uitmaakt of een danser doof is of horend, de 'impact' kan hetzelfde zijn. Natuurlijk maakt het wel uit wie de choreografie heeft gemaakt.

Ik zou wel eens dove professionele dansers willen zien. Die al jaren met dans bezig zijn. En ik zou wel eens willen zien hoe een dove choreograaf werkt met dove dansers.

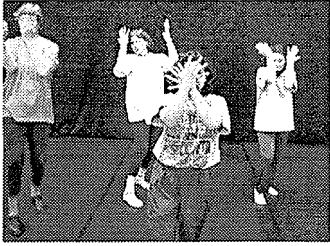
Ja, ik weet dat ik als horende choreograaf mijn beperkingen heb ten opzichte van dove dansers.

Neem de Bijlmermeer, daar werk ik met zwarte jongeren uit Suriname. Ik kom uit Jamaica, maar toch ... Hen begrijp ik, onuitgesproken, we begrijpen elkaar, we hebben vergelijkbare ervaringen, we weten waar we vandaan komen, wat ons drijft. Dans gaat niet alleen maar om dans, maar om je tot elkaar verhouden, communiceren.

De doven vragen me vaak hoe ik het ervaar om tot een minderheid te behoren. Hoewel ik zelf niet doof ben en nog veel over de dovenwereld en -cultuur moet leren, weet ik wel wat het betekent om tot een minderheid te behoren. Daarom trekt het me ook aan om met doven te werken, omdat zij tot een minderheid behoren en ik weet wat het met zich meebrengt om in de minderheid te zijn. Toch is er nog veel wat ik als horende choreograaf niet begrijp van de dovencultuur.

Het zou interessant zijn om een dove choreograaf uit te nodigen.

Die zijn er zeker in de Verenigde Staten. Maar toch zou ik liever een doof iemand opleiden in Nederland, want als je een dove choreograaf uit Amerika haalt, is hij of zij wel doof, maar ook een Amerikaan en geen Nederlander! Amerika is ook een andere cultuur. Zo begrijp ik zwarte Afrikanen ook niet per definitie terwijl we beiden zwart zijn.

IK HOUD VAN DANS EN IK HAAT HET

Gesprek met Perwin Schol, cursiste
Voertaal Nederlandse Gebarentaal, vertaald
in het Nederlands

Houd je van dansen?

Ik ben dol op dansen, maar dan het liefst zonder muziek. Als er muziek is, maakt dat me onzeker omdat ik het niet of nauwelijks hoor. Dan dans ik liever niet omdat ik bang ben dat mijn bewegingen niet overeenkomstig het ritme van de muziek zijn. En dat ik me daarmee belachelijk maak. Of de muziek moet heel hard staan, zodat ik de trillingen kan voelen.

Hoe voel je je als je danst?

Ik voel me heel prettig, vrij. Bijvoorbeeld als ik thuis aan het dansen ben, vind ik het heerlijk. Toch vind ik dans niet echt toegankelijk. Als ik bijvoorbeeld met vrienden naar de disco ga, ben ik van tevoren altijd een beetje gespannen omdat ik niet weet of de muziek in de disco wel hard genoeg zal zijn. Vaak word ik teleurgesteld. Dan komen we binnen en staat de muziek te zacht. Als ik de muziek niet voelen kan, kan ik niet dansen. Dus ik hou wel van dansen, maar aan de andere kant heb ik er ook een hekel aan. Dans geeft me een dubbel gevoel.

Heb je van jongs af aan gedanst?

Toen ik klein was, zat ik op ballet. Ik was een jaar of 7, 8. Ik heb het minder dan een jaar gedaan en zelfs nog aan een voorstelling meegedaan in de Amstelveense schouw-

burg. Ik ben ermee opgehouden omdat ik de enige dove was tussen de horenden en omdat ik aan sport wilde gaan doen. Het was klassiek ballet in zo'n roze tutuutje.

Elke zaterdagavond kwam mijn oma bij ons eten. Na het eten gingen we spelletjes doen of mijn ouders kletsten met haar. Ik voerde op die avonden altijd een show op. Ik trok leuke kleren aan, ging op tafel staan en deed allerlei dansjes. Mijn ouders en mijn oma waren het publiek en ze vonden het prachtig. Ik was toen tussen 8 en 10 jaar oud.

Toen ik ouder was, had ik een hele grote lap dunne vitrage, wit en doorzichtig. Die trok ik over mijn kleren of mijn pyjama aan. Dan verbeeldde ik me dat ik een prinses was die in een baljurk danste. Dat deed ik vaak op mijn kamer, met de deur dicht.

Je houdt van dansen, maar je hebt er ook een hekel aan omdat dans zo gekoppeld is aan muziek. Wat betekent muziek voor jou?

Muziek betekent eigenlijk niets voor mij. Toen ik klein was, hield ik me helemaal niet met muziek bezig, het zei me niets. Maar toen ik ouder werd, had ik vrienden die nog een beetje konden horen en die zeiden tegen mij: wat jammer dat je de muziek niet kan horen, want die is zo mooi. Zij maakten me bewust van het gemis en ik begon me voor te stellen hoe mooi het zou zijn om muziek te kunnen horen. Muziek die allerlei stemmingen uitdrukt, tragisch, romantisch enzovoort. Maar voor mij is muziek een vaag begrip. Ik weet eigenlijk niet wat muziek is, maar door de reacties van anderen ben ik het gaan missen. Maar gelukkig heb ik andere manieren om me te ontspannen, lezen en televisie kijken bijvoorbeeld.

Voor jou is dans verbonden met muziek, maar Maxi werkt zonder muziek. Wat vind je daarvan?

Ik vind de lessen van Maxi heel erg leuk. Moderne dans is precies de dansvorm waarvan ik hou. Zij geeft les zonder muziek. Zij werkt vanuit het innerlijk, van binnen naar buiten toe. En die manier van werken past precies bij mij.

Terwijl de lessen in Zuid-Amerikaanse dans mij veel minder trekken. Die dansstijl past veel minder goed bij mij. Die vaste ritmes, een-twee-drie-vier, een-twee-drie-vier liggen me niet, ik heb het niet in me. Ik houd er niet van en ik kan het ook niet. Ik heb geen twee linkerhanden, maar twee linkerbenen, zou je kunnen zeggen! Ik heb echt mijn best gedaan om het te leren, maar ik kan het gewoon niet.

Terwijl de moderne dans mij vrijheid geeft, de vrijheid van de improvisatie in plaats van de vaste regels.

Als je nu moet kiezen tussen dansen zonder muziek of dansen op harde muziek, wat kies je dan?

Als ik uitga, weet ik van te voren nooit of de muziek hard genoeg zal staan. En vaak loopt het uit op een teleurstelling. Terwijl ik dan zin heb om te dansen, kan het niet omdat ik de muziek niet kan voelen. En dan zitten we weer de hele avond met elkaar te gebaren. Soms staat de muziek in het begin lekker hard, maar dan komen er klachten en dan wordt de muziek weer zachter gezet.

Laatst was ik thuis en toen kreeg ik opeens zin om te gaan bewegen. Dat heb ik toen gewoon gedaan en dat was heel prettig. Omdat ik me niet hoefde aan te passen aan de muziek, niet hoefde te letten op het ritme ervan. Eigenlijk vind ik dansen zonder muziek veel aantrekkelijker.

Maar ik zal niet snel gaan dansen zonder muziek als er iemand bij is. Thuis durf ik het wel, maar in gezelschap van mensen ben ik bang dat ze het raar zullen vinden als ik dans zonder muziek. Vooral dat horende mensen mij raar zullen vinden.

Dans je liever alleen of in een groep?

Ik dans liever alleen. Waarom? Ja, dat weet ik eigenlijk niet. Ik heb er niet zo over nagedacht. Ik denk dat ik liever alleen dans omdat ik me dan niet hoef aan te passen aan een ander. Als je samen danst, moet je de ander de hele tijd in de gaten houden en je aanpassen aan de stijl en het ritme van de ander. Als ik alleen dans, ervaar ik geen beperkingen.

Dans je met je ogen open of met je ogen dicht?

Als de muziek heel hard staat en voor mij voelbaar is, kan ik mijn ogen dichtdoen. Dan moet het ritme van de muziek wel lange tijd hetzelfde blijven. Pas dan kan ik mijn ogen dichtdoen en me helemaal op het ritme concentreren. Als het ritme steeds verandert, moet ik mijn ogen open houden.

In de film Kinderen van een mindere god danst Marlee Matlin met haar ogen dicht. De muziek stopt en zij danst gewoon door. Haar horende vriend, gespeeld door William Hurt staat naar haar te kijken. Kun je je die scène herinneren?

Ik ervoer een vervangende schaamte. Daarom let ik er in de disco altijd goed op of de horende mensen stoppen met dansen, want dat betekent dat de muziek is gestopt. Daarom zeg ik ook dat ik aan de ene kant van dansen houd en aan de andere kant er een hekel aan heb. Het valt me ook op dat ik

de laatste tijd veel minder vaak naar de disco ga dan vroeger. Ik begin er genoeg van te krijgen om altijd zo te moeten opletten.

Wat is het verschil tussen de disco voor doven en de horende disco?

In de dovendisco is muziek ondergeschikt. Het is er gezellig en we gebaren de hele avond met elkaar. In de horende disco komen mensen om te dansen. Ze zijn er ook op gekleed. Ze gaan naar de disco uitsluitend om te dansen. Maar ik kan niet zeggen dat ik het er gezellig vind.

Toen ik 19, 20 jaar oud was, woonde ik in Rotterdam en ging ik heel vaak naar de disco. Naarmate ik ouder werd is dat minder geworden. Als ik naar de disco ga en ik kan niet dansen omdat de muziek niet voelbaar is, zit ik liever thuis.

Zou je graag met dans verdergaan, bijvoorbeeld een solo maken moderne dans?

Nee, daar is de tijd nog niet rijp voor. Ik ben op dit moment liever met toneel bezig. Een combinatie van dans en theater vind ik wel aantrekkelijk.

Denk je dat het voor dove kinderen belangrijk is dat ze leren dansen?

Ik denk dat het belangrijk is dat dove kinderen leren dansen, maar in de brede zin van het woord: lichaamsexpressie, lichaamsbeweging, ritmiek.

Toen ik op school zat, heb ik helemaal geen kennisgemaakt met dans en beweging. In mijn tijd was het dovenonderwijs nog voornamelijk oraal, dus er was weinig aandacht voor kunstzinnige vorming, zoals dramalessen en dans en beweging.

Pas toen ik wat ouder was, een jaar of 10, 12, heb ik dramalessen gekregen van

Sabine Eysenring en van Jean Couprie. Later ook tijdens de theaterweken bij de vormingshogeschool Bakkeveen. Sabine heeft ons wel een keer een piratendans geleerd, een improvisatie met zwaardvechtbewegingen enzovoort ter gelegenheid van een diploma-uitreiking.

Ik vind dat er op de dovenscholen veel te weinig aandacht en ruimte is voor kunstzinnige vorming. Terwijl kunstzinnige vorming zo belangrijk is voor dove kinderen, maar ook voor jongeren en volwassenen. Wat ik verder heel belangrijk vind is dat de lessen gegeven worden door dove docenten. Voor dove kinderen zijn rolmodellen onmisbaar. Dove kinderen worden omringd door heel veel horende docenten die vakken geven als rekenen en taal. Ik kreeg bijvoorbeeld vroeger muziekles van een horende docent. Van hem moest ik leren trommelen. Ik weet niet eens meer hoe die man heet. Ik had zo'n hekel aan die lessen dat ik zijn naam van de weeromstuit ben vergeten. Die lessen waren bedoeld voor het aanleren van ritme. Als ik zeg dat dove kinderen eigenlijk geen les moeten krijgen van horenden, dan bedoel ik vooral de horenden die niet of niet goed kunnen gebaren en zich niet kunnen inleven in wat het betekent om doof te zijn. Er zijn horende mensen die de gebarentaal niet beheersen en geen inlevingsvermogen hebben. Ze geven desondanks les aan dove kinderen en dat vind ik een vorm van brutaliteit. Hoe kunnen die nu iets overbrengen aan dove kinderen?

Kijk je graag naar dans?

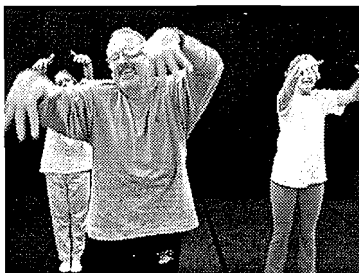
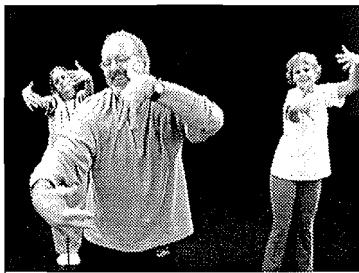
Ik ga graag naar dansvoorstellingen en ik vind het helemaal leuk om met een groep van Handtheater naar het theater te gaan. Ik ben pas naar de Boys Band geweest. Vijf jongens die soepel bewegen, daar kijk ik graag naar, ook al kan ik het verhaal niet volgen. Ik zit dan op het puntje van mijn

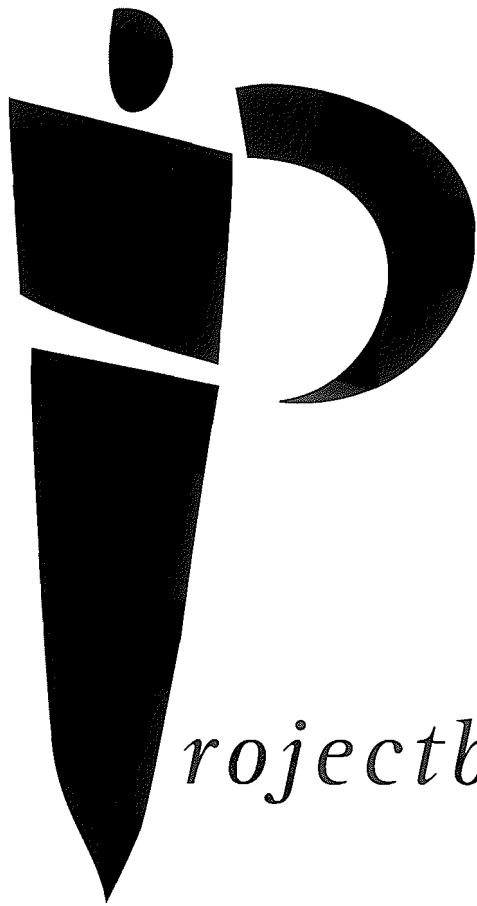
stoel, zo graag wil ik meedoen, terwijl ik natuurlijk heus wel besef dat ze heel lang hebben moeten trainen om zo te kunnen dansen.

Een van de mooiste voorstellingen die ik heb gezien is de Klokkenluider van de Notre Dame. Ook tijdens die voorstelling kon ik me bijna niet bedwingen, zo'n zin had ik om het podium op te stappen en mee te gaan doen.

Kijk je vaak naar MTV?

Vroeger wel, ja, de laatste tijd minder. Jammer genoeg zijn er ook veel interviews, veel gepraat. Dan zit ik maar te wachten op de dansfragmenten. Ik vind het al een paar jaar niet meer de moeite waard om naar te kijken.

projectbeschrijving

VOORGESCHIEDENIS

De danscursus voor doven is een vervolg op de theatercursus voor doven die in 1998 en 1999 heeft plaatsgevonden in Theater 't OOG in Amsterdam.

In de theatercursus waren ook enkele lessen dans en beweging opgenomen. De cursisten waren erg enthousiast over deze lessen en gaven aan meer geschoold te willen worden in dans en beweging.

ONDERSTEUNING EN BEGELEIDING

De danscursus voor doven bestond uit twee onderdelen: moderne dans en Zuid-Amerikaanse dans. De docenten waren Maxi Hill (moderne dans), Juan Tajes en Mirta Diaz (Zuid-Amerikaanse dans). De danscursus is begeleid door de dagelijkse leiding (artistiek en zakelijk) van Handtheater.

TIJDSDUUR EN FASERING

In de periode van 30 oktober 1999 tot en met 30 mei 2000 hebben de cursisten 134 uren moderne dans gekregen en 75 uren Zuid- en Midden-Amerikaanse dans. De lessen hebben plaatsgevonden in de avonden en in de weekeinden, in Theater 't OOG in Amsterdam.

DOELSTELLING

Gevoel voor ritme wordt vrijwel altijd in verband gebracht met muziek. Ook dove mensen blijken gevoel voor ritme te hebben en te kunnen ontwikkelen, al is dat intern en niet gekoppeld aan muziek.

De directe doelstelling van het project is het scholen van dove (jong-)volwassenen op het gebied van dans en beweging.

Het belang van de danscursus voor doven gaat echter verder dan dat.

De danscursus:

- brengt tevens een verrijking en verbreding van het amateur-gebeuren in de dovengemeenschap met zich mee
- scheidt de mogelijkheid tot het opsporen en ontwikkelen van nieuw talent
- draagt bij tot de persoonlijke ontwikkeling van cursisten, de cultuurparticipatie en maatschappelijke bewustwording.

DOELGROEP

De doelgroep van de danscursus zijn dove (jong-)volwassenen.

Uiteindelijk hebben elf cursisten meegedaan. Vijf van hen zijn doorgestroomd naar het dans- en poezieproject O Amor Natural.

De cursisten zijn geworven via:

- het eigen netwerk van Handtheater
- mond-tot-mond reclame
- Teletekst
- Internet.

Van de elf cursisten kwamen er vijf uit Amsterdam en zes van buiten Amsterdam. De groep bestond uit vijf mannen en zes vrouwen in de leeftijd van 22 tot en met 72 jaar.

WERKWIJZE

Gekozen is voor een combinatie van moderne dans en Zuid-Amerikaanse dans, omdat Maxi Hill in haar lessen moderne dans uitgaat van de mogelijkheden en eigenheden van de cursisten, en bij de Zuid-Amerikaanse dans de bestaande dansen het uitgangspunt zijn. Op deze wijze worden cursisten geschoold in het van binnen-uit komen tot dans en het aanleren van bestaande danspatronen.

De lessen moderne dans werden door de cursisten positiever beoordeeld dan de lessen Zuid-Amerikaanse dans. Dat had vooral te maken met het feit dat de moderne dans uitgaat van het eigen ritme van de cursisten, terwijl de Zuid-Amerikaanse dans uitgaat van vaste patronen. Hoewel de cursisten de informatie over het ontstaan van de Zuid-Amerikaanse dansen en de opbouw ervan heel interessant vonden, maakten ze zich de danspatronen niet gemakkelijk eigen.

Bij alle lessen was een tolk aanwezig van wie de docenten en de cursisten gebruik konden maken als daar behoefte aan was.

Naast de dans is gewerkt met enkele verhalen uit de Decamerone van Giovanni Boccaccio (1313 tot 1375). Uit de honderd verhalen zijn de volgende titels gekozen:

- De minnaar in het vat
- Het hoofd in de pot
- De perfide paardenknecht
- Madonna Filippa en de mannenwet
- De vingers van de verstekeling.

Deze verhalen zijn vertaald naar de Nederlandse Gebarentaal en op video opgenomen. Alle cursisten hebben een videoband met de vertaalde verhalen ontvangen en hebben alleen of met zijn tweeën een verhaal ingestudeerd.

De bedoeling was om deze verhalen tijdens de eindpresentatie af te wisselen met dansfragmenten.

Omdat vijf cursisten zijn doorgestroomd naar het dans- en poëzie-project O Amor Natural, hebben we afgezien van een eindpresentatie van de danscursus. Wel is het verhaal Het hoofd in de pot onlangs gepresenteerd tijdens het Open Podium.

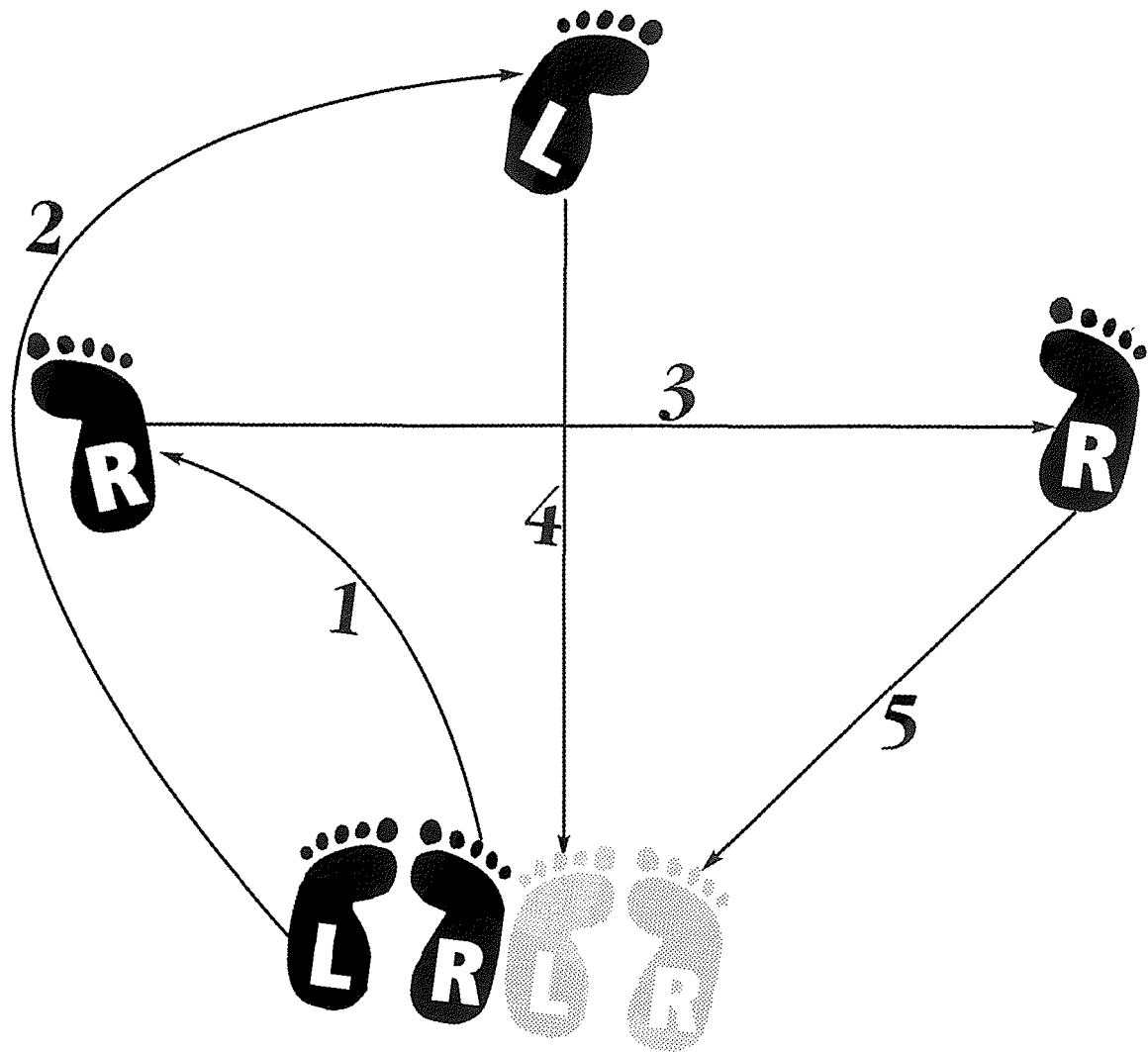
Tenslotte hebben de cursisten een dansvoorstelling van Truus Bronkhorst bezocht in Theater De Brakke Grond en een dansvoorstelling van het Zuidafrikaanse Vuyani Dance Theatre Project in Theater Cosmic. Tevens zijn de cursisten enkele malen op bezoek geweest bij de Academia de Tango in Amsterdam.

id
D

ijlage

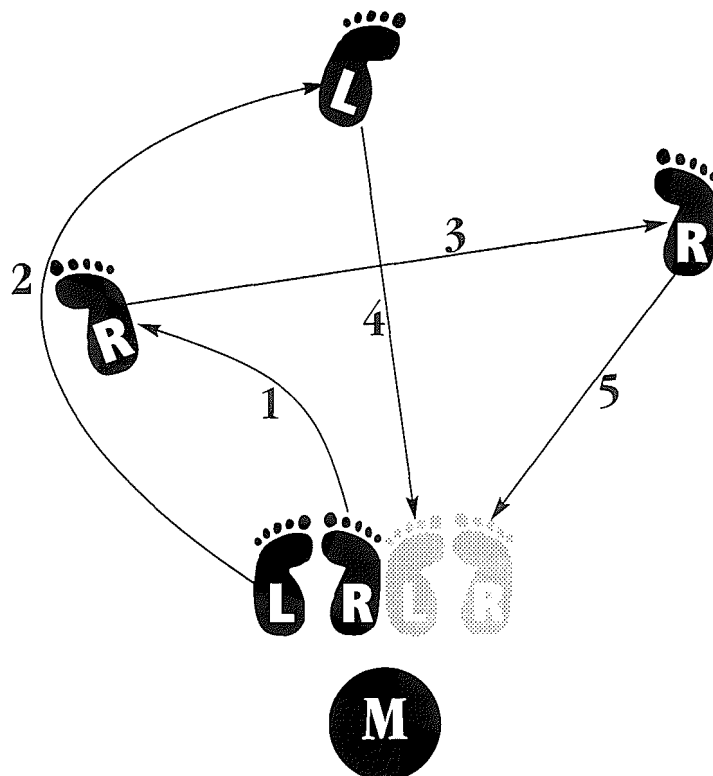
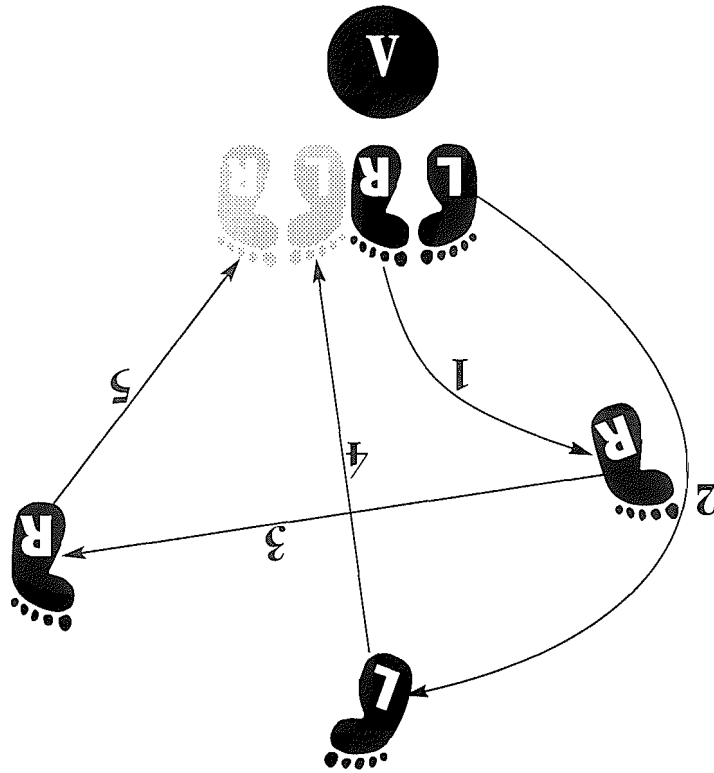
1

DANSFIGUUR

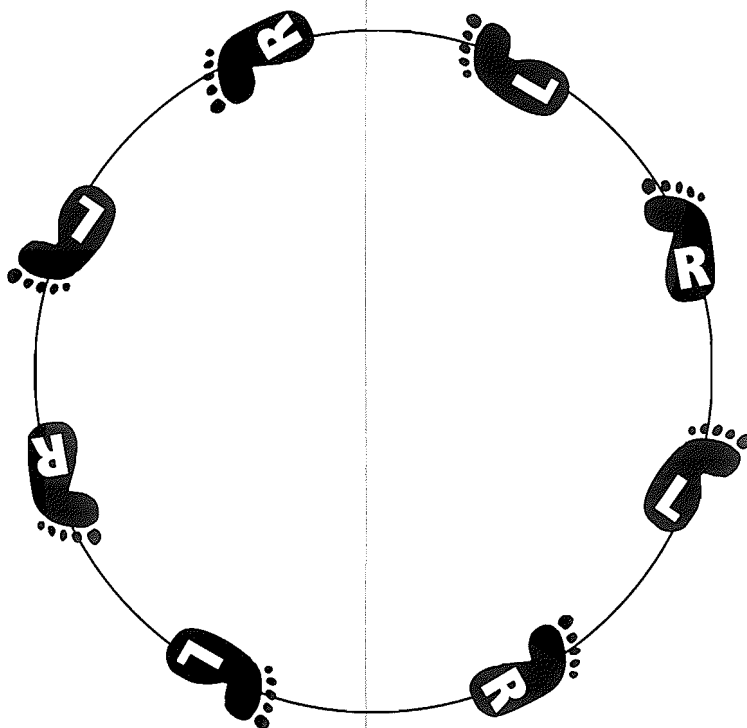
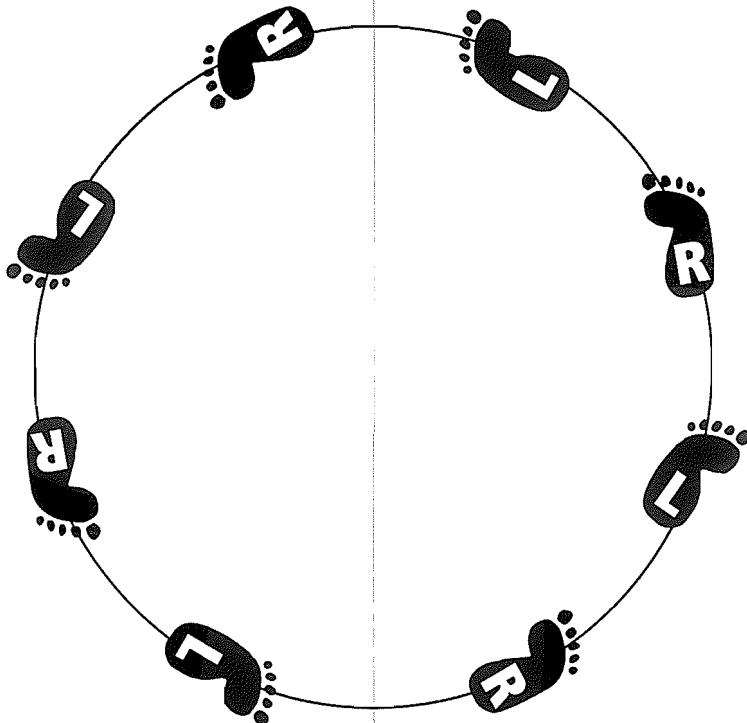
1

Man en vrouw doen beiden 4 x dansfiguur 1

2

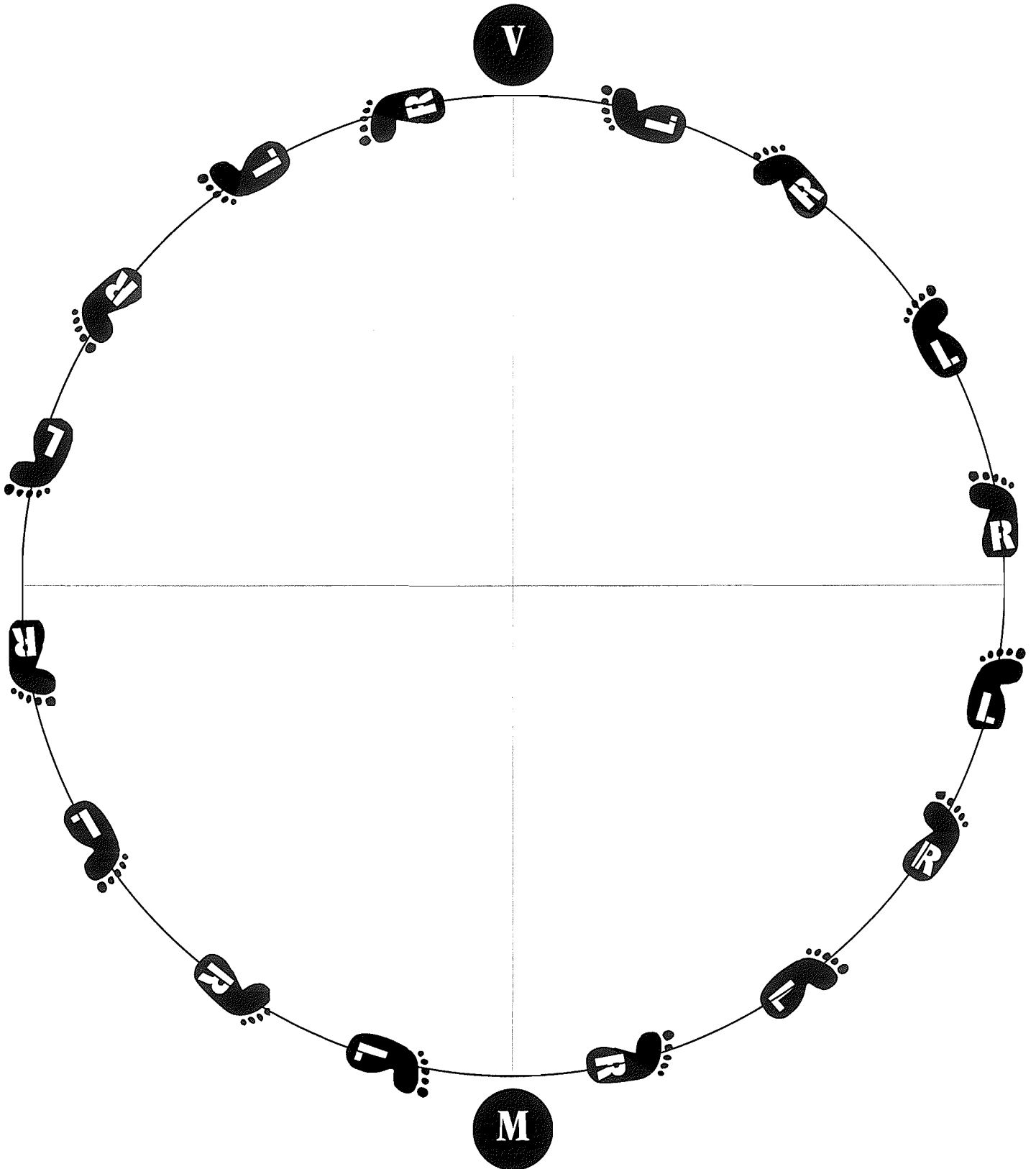
V

M

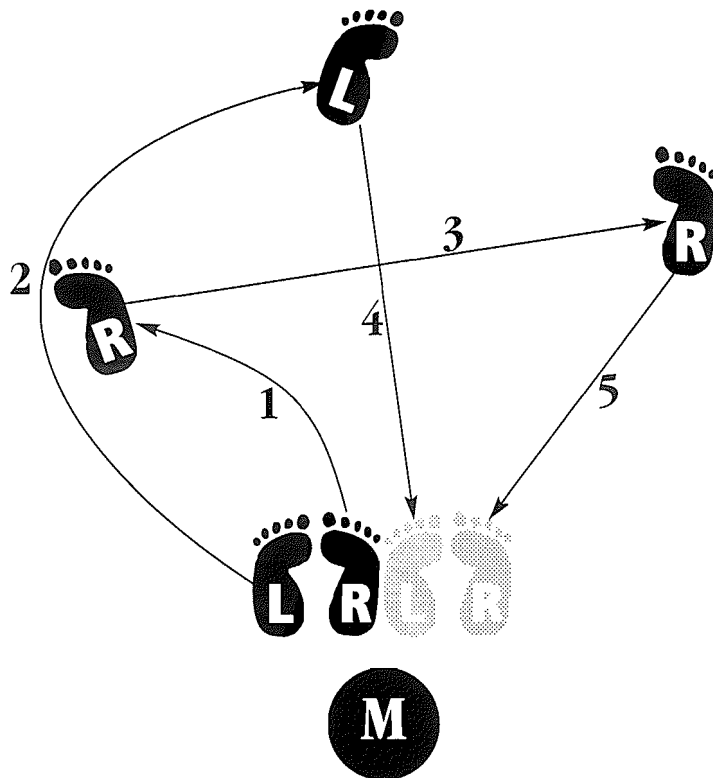
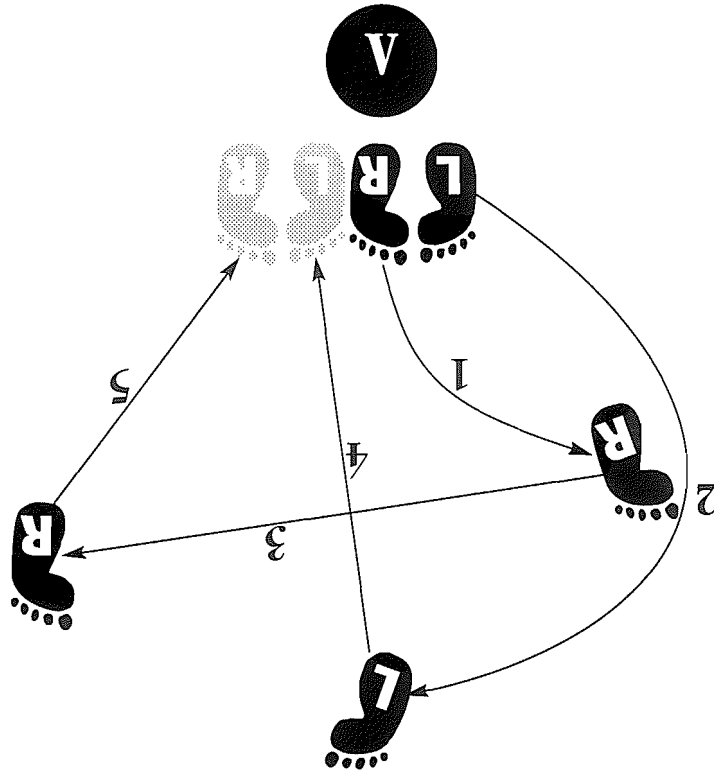
3

Man en vrouw maken beiden een hele ronde in 16 passen

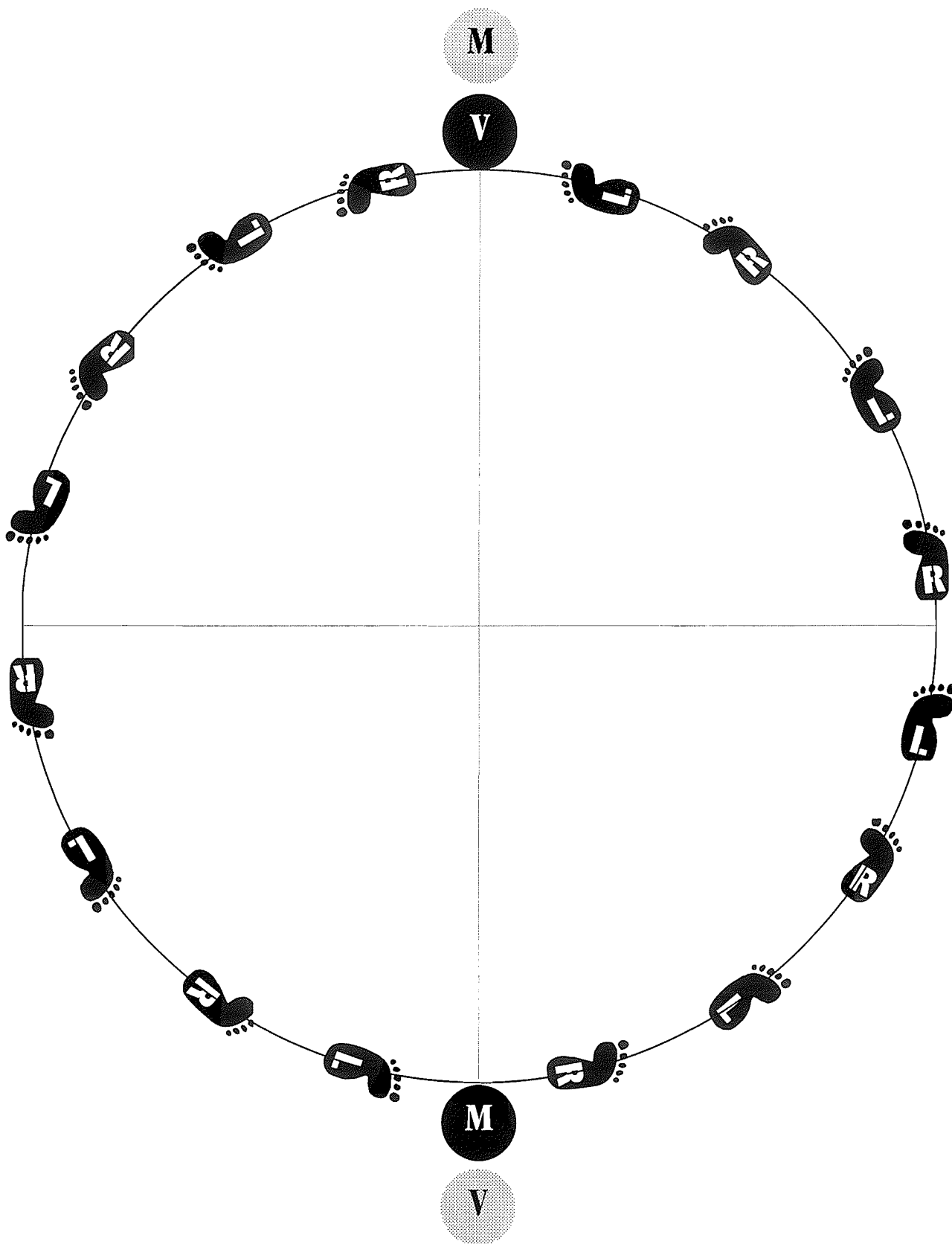
4

Man en vrouw doen beiden 4 x dansfiguur 1

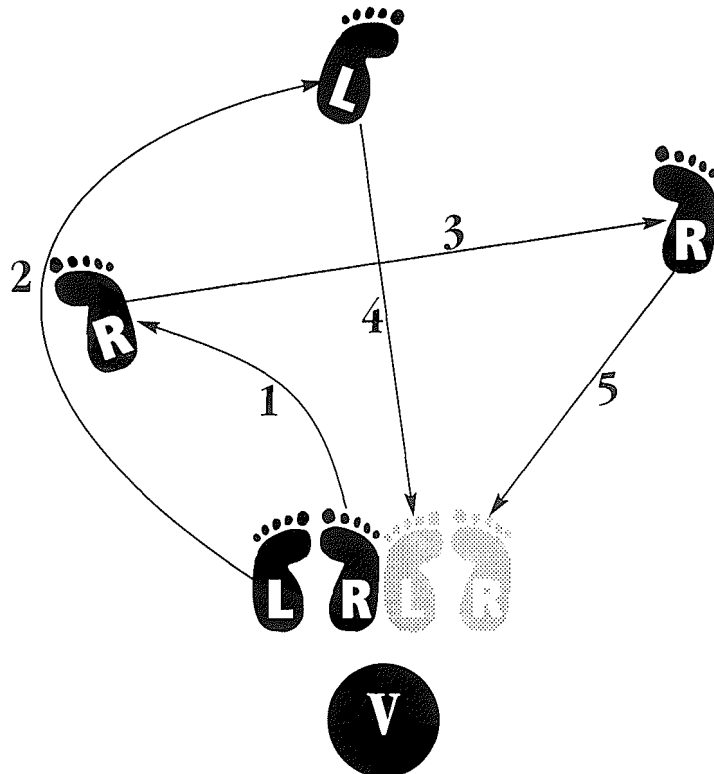
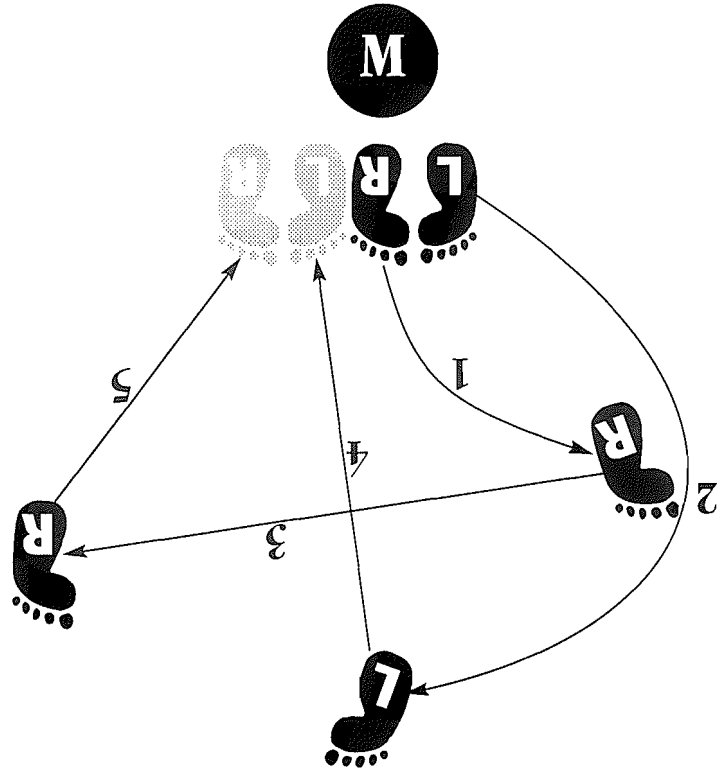
5

Man en vrouw maken beiden een halve ronde in 8 passen

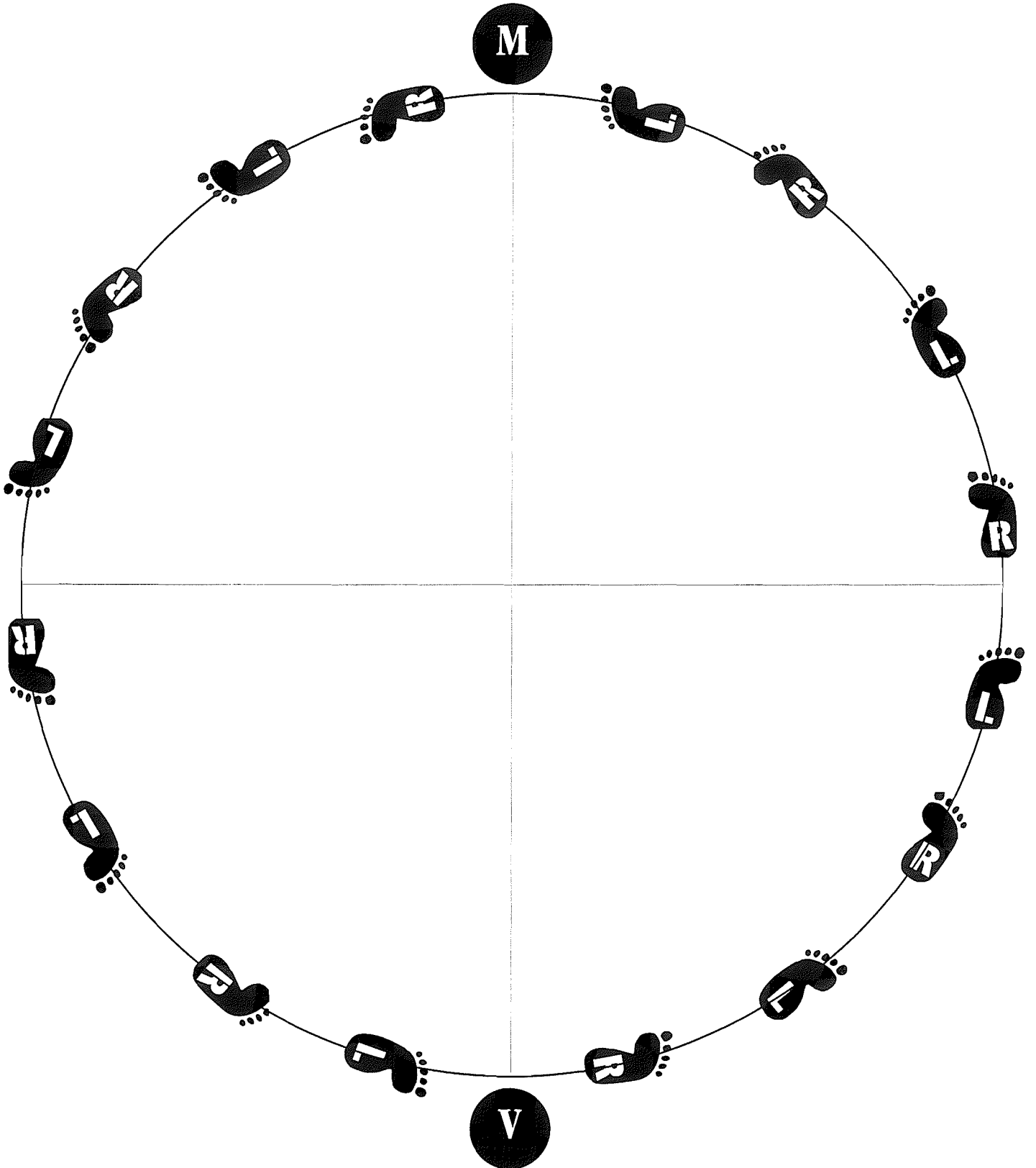
6

Man en vrouw doen beiden 4 x dansfiguur 1

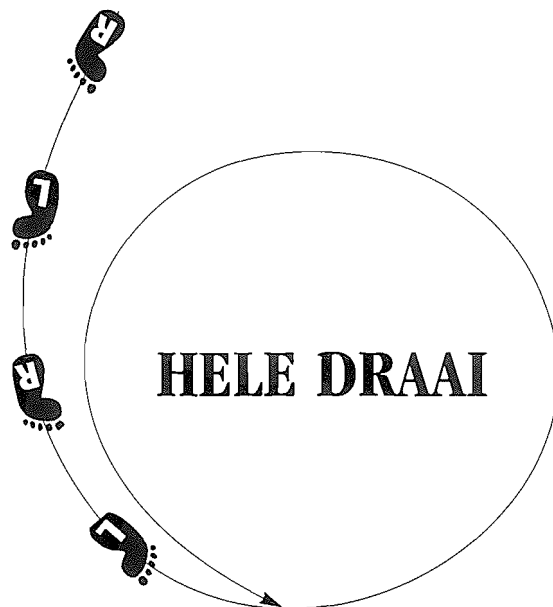
7

Man en vrouw maken beiden een hele ronde in 16 passen

8

M

V

Tekst en interviews
Grafische vormgeving
Video-impressie
Productie

Mieke Julien
Hilde Salverda
John van Gelder
Teja Vossen, Handtheater

De danscursus is financieel mogelijk gemaakt door het Fonds voor de Amateurkunst en de Dienst Welzijn Amsterdam.

Handtheater
p/a Theater 't OOG
Bilderijkkade 60
1053 VN Amsterdam
tel 020 4123 821
tt/fax 020 689 56 57
e-mail info@handtheater.nl
website www.handtheater.nl